

Kremenjak

Politički list za interese grada Šibenika i okolnih sela.

Kremenjak izlazi svaki četvrtak. Pretplatna cijena na godinu 3 Krune. Na pò godine Kruna 1.50 para. Pretplate i pisma šalju se uredništvu.
Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju. **Pojedini broj 4 pare (2 novč.)**

Intenzivan život.

(svršetak)

Nego velika naprezanja i intezivan rad treba da idu izključivo za tim, da isti pomognu realizovanju velikih ciljeva. U takovoj borbi, u općoj narodnoj borbi, prožetoj intezivnošću rada, izmet je i gad svaki onaj čovjek, kome je pred očima ne korist narodna, ne korist opća, već njegova vlastita i sobstvena korist. U takovoj općoj borbi, čije eventualne plodove ima da bere cio narod, taj narod treba da bude vrlo oprezan pa da iz svoje sredine odaleči tako nizke i sebične duhove, jer prije svega iz te borbe hoće da za sebe iztegnu deblji kraj, a s druge strane takovi individui i ne shvaćaju borbu, niti se bore od duše i srca; pusti ih egoizam uvijek potiskuje u zadnje redove, strepe od užaša da u borbi ne padnu i da se tako ne dočepaju onoga što im pred očima lebdi.

Ljudi, kojima nije do intezivnog rada, već idu za tim da u općoj borbi što za sebe dobiju boreći se hladno i zečiji, takovi, ve'ju, ljudi silno se plaše svakog unutarnjeg snažnog života. Nijedna zemlja i država ne mogu da se na dugo održe, ako njihovi ugaoni kameni, ako njihovi temelji ne počivaju na dobrostanju i razvoju materijalnom, koje sve opet zavisi od štedljivosti, od energije, poduzetnog duha i napokon od intezivnog i žilavog rada na polju industrialne djelatnosti. Ali nikad nije bio velik jedinstven i slobodan onaj narod, koji se je osnovao izključivo na materijalnom blagostanju. Kad je narod dobro odgojen tako, da zazire od svega onoga što je po ljudski rod štetno i sramotno, kad narodni odgoj, narodna politika i narodna prosvjeta blagoslovno vrše svoj apoštolat i od narodnih sinova stvaraju kremenjake po značaju, poštenjake u politici i naobražene u sveopćoj prosvjeti, kad je udaren čvrst temelj narodnom morau, kad se ugvozila narodna volja a nesebična ljubav vezala zlatnim žicama narodne sinove, onda se — dakako uz ono prvo — može kaza'i, da su narodnoj državi temelji solidni, bedemi jaki, a kupola da siže u vedre visove kud samo munje križaju i oro krstari.

Svaki je narod dužan poštovati i cijeniti one, koji, radeći za sebe, istodobno razvijaju i unapređuju gospodarstvenu moć i snagu naroda, kome pripadaju. Još više pako treba poštovati one, koji su sami svojim kriterijem upoznali velike dužnosti prema narodu svome. Život takovih ljudi jest najintenzivniji, oni se uzdižu nad sve ljudske strasti i slaboće, u srcu njihovu nema ni sjenke onog grubog egoizma, niti će im sobstvena sreća i korist zaslijepiti oči pa bilo u kojoj mu drago borbi. Takovi će ljudi cijeli svoj život provesti u radu,

jer im pred očima lebde veliki narodni ciljevi, ciljevi, za koje oni drže da su dužni raditi boriti se i u borbi ili pobjediti ili poraženi ostati.

Prema svemu ovomu narod treba da bira sebi za vodje bilo na političkom i gospodarskom polju takove ljude, koji zaziru od one pogubne oblomovštine, da time rdjavim primjerom ne dovedu narod na rasulo ili pako da ga učine nesposobnim za svaki rad, koji ima težiti za tim, da ga dovede u ko'lo drugih naprednijih i kulturnijih naroda. Narodne vodje prema tomu imaju biti ljudi od oka, dubokog kriterija, koji život provede u intenzivnom radu za svoj narod komu služe a koji će ih kasnije prema trudu sam nagraditi. Možemo slobodno prolistati cijelu povjest čovječanstva i nigdje ne ćemo naći slučaja da je narod pokročio naprijed, stekao materijalno blagostanje i dopro do kakove veličine i sjaja, ako su mu vodje bili takovi ljudi, koji nisu shvaćali zamašitost i vrijednost rada, koji su se podavali bezbrižnu i lagodnu životu i koji nisu nikad istupali u borbu, pa ma u njoj ne postigli nikakova uspjeha. Narod, kraj takovih vodja ostao je uvijek natrag s razloga, jer nije ni s jedne strane bilo poticaja i impulsa za kakav intenzivan rad.

Narod od javnih muževa treba da traži sposobnosti, spremnosti i energije, one energije, koja je kadra da makne sve slojeve naroda na najintenzivniji rad, na isti način kao i električna snaga, koja umije da stavi u kretanje najzamršeniji mehanizam, koga su izumili i usavršili najveći umovi. I narod je takav mehanizam, koga treba znati probuditi, pa da se kreće i kreće dotle dok nije izvojštio ono što mu po ljudskom pravu i zakonu same naravi pripada.

Buduć da su narodni vodje odgovorni za svaki bilo uspjeh ili neuspjeh, to je njihova dužnost da snagom svoga kriterija na vrijeme uoče z'o ili dobro i onda snagom svoga uma ili mišica svojih da zlo onemoguće i ograniče a dobro podupru i nastoje ga raširiti pa da se njime okoristi cio narod. Ali i za jedno i za drugo treba energije i intenzivnog rada, jer koliko je teško priviknuti narod dobru, još je teže odvratiti zlo koje se u narod uvuk'o i koje se brže širi od dobra, pa ovo bilo i korisnim.

Narod pak, u životu kojega nema nikakvih pregnuća i intenzivnog rada, koji nije ili ne će da se okuša u kakovoj borbi, koja bi za sobom ostavila ili urodila dobrim plodovima, takav narod postaje tjesnogrudan, ostaje u sebi zatvoren, nema velikih pogleda na svijet; osim toga i ne zna šta se iza njegovih ledja događa.

Veliki pokreti drugih naroda ni malo ga ne interesuju, niti može utjecati na ostale svjetske narode. A stegne li ga pako kakova nevolja, pa mu krov nad glavom gori, teško da nadje saveznika, jer na narod bez ikakove energije i intenzivnog života i rada malo

se računa. Narod, koji se svojim radom uzdigao i živi intenzivnim, trjeznim i zdravim životom takav je narod sam sebi najboljim prijateljem i najvjernijim saveznikom.

Za to prije svega narod treba da dobro vodi svoje unutarnje i domaće poslove, mora da pazi da u unutarnjoj upravi grada ili države vlada poštenje u službi i da se brine za što širu slobodu individualne inicijative i to ondje, gdje je ta inicijativa moguća i da se nad njom vodi najsavjesnija kontrola, ako bi ona mogla da bude neprijateljica naroda ili se pokazala zaprijetkom razvoja općega dobra. I dok narod ima da drži u redu svoju kuću i da kontroliše taj red, ne lišava ga sudjelovanja u velikim poslovima svijeta, jer narod koji se odrekne sudjelovanja u velikim svjetskim pitanjima, onda se on time odriče jednostavnog prava da se bori, da riješava velike zapletaje i da po tom zadobije mjesto među narodima s kojima je usko skopčana sudbina vascijelog čovječanstva.

Za to treba poći odvažno u život i odlučiti da će se svoju dužnost vršiti i ispuniti ju najmuževnije i najbolje. Pravicu treba uzdržati i braniti ne samo riječima već i činima, jer su riječi-žene, a čini — ljudi. Treba stupiti na prag života čvrstom namjerom, da će se biti srčan, radin i pošten i da će se služiti jednom idealu, ali za to uvijek se držati praktičnih načela i sistema u radu i djelovanju. A povrh svega toga ne smije se nikad uzmaknuti pred nijednom borbom, bila ona fizička ili moralna, u kući vlastitoj ili vani nje, ako se znade da je ta borba pravedna. Samo borbom, intenzivnim radom, snažnim ali i pogibeljnim pregnućen narod postaje jak, svjestan, a sva ta Golgota, sav taj trnoviti put biva kasnije okrunjen sjajem, bogatstvom i kulturom, što se sve jednom riječi nazivlje narodnom veličinom.

Svak na svoje mjesto.

Svak na svoje mjesto! Eto ključa pravom radu u uzornom redu. U zdravo uređenoj obitelji, svaki njezin član mora da ima svoj osobiti posao i svoju svrhu. — Društvo je pako velika obitelj, pa s toga mora da se ravna po istim načelima, koje vrijede i za pojedinu dobro upravljaju kuću. Na što spane red u kući, kadno, naprimjer, kuhač zapušta svoj posao i hoće da zaprema mjesto i oprema poslove konjušara, a ovaj se pako laća kuhinje; kadno sinovi hoće da zapovijedaju ocu, a žena hoće da obuče gaće, dok muž u zakutku povija djecu i u dvoru pere pelene? — Doisto lijepa slika uzorne obitelji!

Na žalost često puta vidjamo takav nered i zbrku u društvenom radu i životu. — Ali, dakako, u slobodnoj državi svak je gospodar da radi po svome ćefu, pa šunulo mu što mu drago u glavu! Nije više kao nekoć, kada se klobučari bavili samo klobucima, krojači samo krojenjem odijela, a slaninari oko svoje slanine, svojih kobasica i prodajom sira: dandanas slaninari, krojači, klobučari postaju političari i razumijevaju se u politiku! Politika odgovara za zve, za cijenu koža, sukna, krmadi pa i za kupus u vrtu. Politika je nekakav zanat, što svak umije, bez da ga je učio i naučio. Svak ima svoj program. — Škrtac traži da se ukinu svi porezi, slavohlepan hoće da mu se dade kakav visok položaj, nezalica pita unosnu službu, pijanac htio bi da se ukinu carina vinu ili bolje da ga se toči mukte, a trgovac kišobranu hotio bi da kiši svaki dan. Onaj koji nije od naroda što postigao, nastoji da uzmuti sve, ne

bi li što stekao iz drugog izvora, a oni koji nemaju što da doprinesu u zajednički fond, viču da je kolektivizam sami i jedini spas društvu.

Treba raskrinkati spletkase, varalice, sebičnjake, sanjare i ograničiti svakoga u svome krugu. Politiku mogu da uspješno i dostojno vode jedino ljudi poštenu i izobraženi. Ona se temelji na pravu naravnome i na onome zakonitim putem postignu'u. Ona se drži puta, što joj je povjest utrla, a koju treba poznavati, i znati uporavljati njezinu nauku. Politika treba da se ravna prema dostojnim prilikama internacionalnim; treba da se drži načela ekonomije opće, koju treba proučavati, i drobi se na tisuću interesa i potreba, te se moraju da ublažuju među sobom, unapređujuć time domovinu polag sredstava koji su joj na raspolaganje.

Politika je dakle znanost duboka, tegotna, zapletena, koja mora da ravna jednu državu preko tisuću nezgoda; koja ima da je osjigura od zasjeda i da je sprovede kroz socijalne oluje, između badova i grebena strasti, razapetim jedrima prema luci spasa, na kojoj je pisano: *poštenje, sloboda i uspjeh*. Politika nije jelo za svaki želudac; kolikima je ono prisje'o, — ne samo, već time dotičnici još poremetiše opće zdravlje društva.

Pravo rekući nema nego dvije vrste politike: dobra i zla. Dobra je politika ona s'obode u poredku, ona mira u napretku; zla je ona despotizma ili anarhije, ropstva ili nereda.

Svak na svoje mjesto!... i naprijed!

Tko stupa mirno, postojano i oprezno postizava uvijek svrhu; tko naprotiv kreće stranputice svrhom da skрати put, skrene od prave staze, tumara kroz krajeve nepoznate i stigne kasnije nego li drugi.

Svak na svoje mjesto. Činovnici u svome uredu, posjednici kod svojih zemalja oko poučavanja svojih radnika u razumnom obradivanju zemlje, gradjanin kod svojih posala, trgovac kod svoje trgovine, a radnik u svojoj tvornici.

Tko nije znao ni umio da učini šta dobra za opću korist, nek se vrati u svoj privatni djelokrug. Tko buči ili gubi vrijeme, nek se vrati doma. Tko je bio koristan, oprezan, postojan da učini šta dobra, nek slijedi u radu za opću korist. Nek pristupe i nadomjeste nedostojne i ma'ovrijedne oni ljudi, koji se pokazaše u privatnom radu poštenu, razumni, zauzetni, neustrašivi i liberalni.

I, nakon što imenovaše svoje predstavnike (zastupnike), nek se svi vrte k svome poslu; nek svak vrši svoju dužnost.

Ovaj članak primamo od vrlo inteligentne osobe i rado uvršćujemo. Mi ćemo vrlo rado primati ovake poučne članke. — Op. Ur.

DOPISI.

Skradin.

Ako igdje na svijetu, to se mi ovdje nagledamo i naslušamo svakakvih. Čujte pa sudite.

Na 18 t. m. popodne stiže ovdje V. Kautsky upravljajući električno-čarobnog kazališta. Mjestna mu općina dozvoli radnju, a putne izprave zadrži uz izjavu da se povrati pridignuti ih.

Došav za to na 19 t. m. u općinski ured rekoše mu da su se njegove izprave negdje izgubile. Čovjek u neprilici prijavi događaj c. k. oružništvu i sudu, a paše obćinski na to puc tvome Kautskom zabranu daljnjeg prikazivanja.

Čujem da je Kautsky prijavio događaj i c. k. Kotarskom Poglavarstvu u Šibeniku pa i nekim zastupnicima na carevinskom vieću u Beču.

Stvar je dakle „sub iudice“ pak s toga i neću dalje s ovim za publiku izvanrednim i svakog prezira dostojnim događajem, koji se je na žalost odigrao u našem občinskom uredu.

RAZNE VIJESTI.

Spor između Hrvata i Magjara se zaoštava. Borba traje i žrtve već padaju. Ban Pejačević je ostupio i snijme podban Nikolić i odjelni predstojnici, jer kao ljudi od obraza nemogoše ostati da služe kreaturu mongolske tiranije i divljaške sile. Mongoli-Magjari nametnuše Hrvatskoj banom nekog Rakocaja, hrvatskog izroda, koji se prije zvao Fuček i ta se politička nulla prima tog časnog banskog mjesta, da proti našim hrvatskim pravicom služi Mongole iz Budimpešte: *Weckerla, Košuta e compagna bella*. Samo je pitanje, hoće li taj izmet mongolske nepoštene politike uspjeti da poput zloglasnog Klnena kroz dugi niz godina tlači sve što je Hrvatima sveto i milo, ili će toga Fučeka svijest hrvatskog naroda *isfučkati* van iz banskih dvora onako, kao što su jednom Česi svoje siledžije učili skakati kroz prozore onog lijepog i slikovitog Hradčina.

Medjutim taj novi Mongol-Ban nesmiše se ni pokazati van, a što je ljepše još nije mogao naći tri tako malo poštene osobe (kao i on), koje bi se primile ispražnjenih mjesta na vladi. I sami bivši magjaroni neće da se prime. Sad promislite, ko je taj Rakocaj?!

Naši pak zastupnici u Budimpešti drže se junački i pošteno brane naše hrvatske pravice proti sili Mongola-Magjara, koje vodi jedan slovački izrod Košut i pokršteni čivo Sterenji. Magjari opet dokazaše svoju nevjeru, al i tu moramo razlikovati magjarsko zaduženo plemstvo i ostale napuvane žabe velikaške od malog naroda magjarskog i od poštenog radništva. Ako Bog da, opće će pravo glasa jedan dan otpuhnuti i tu pljevu i te uzaludne hrane i te privilegovane insekte i parasite. Tekar će onda slobodni narodi u Ugarskoj složno sa magjarskim i hrvatskim zadovoljni moći pozdraviti svog vladara sa živio pučki kralj.

Dotle hrvatskim zastupnicima kličemo: naprijed u ljutu borbu protiv svih silnika i tih obijesnih mongolskih velikaša! Narod je s vama!

*

U prošli petak bila je rasprava proti D.ru Iljadici, koja je bila urečena na tužbu opć. redarstva. Dr. Iljadica bio je riješen, jer drukčije nije moglo ni biti, kao kad je tužba bila osnovana na podloj i crnoj kleveti, koja je mogla izaći iz duše jednog opakog individua, koji svoju vlast hoće da zlorabi nad svojim podčinjenima. To je bar opći glas u Šibeniku, a osim toga u tragu smo za tom *socijalnom bestijom* dotle doprli, da ju već držimo, tako rekući, za rep ili za perčin. Ko je taj ljudski izmet, koji je našao i trojicu neodgovornih jačnika da se izlože i *krivoj priseji*, nećemo kazati još. Doći će vrijeme kad ćemo mu ime štampati debelim slovima, a prije toga ćemo ga vidjeti gdje ga griznja duše izjeda i neda mu noću spavati, jer će mu svake noći, prije nego sklopi na san oči, pasti na pamet njegovo pošteno djelo i mučiće se vrteći se po krevetu.

Medjutim oni nesretnici, koji htjedoše da posluže sredstvom i svojim izmišljenim svjedočanstvom proti D.ru Iljadici, odgovaraće za svoj čin doskora pred zakonom, da osjete posljedice strogog zakona.

Gosp. Krstelju pak čestitamo na ovako inauguriranoj eri načelnikovanja, kojoj bi najzgodnije odgovarao titul Kuenovske ili Stambulovske ere. Nek se netuži na ovu opasku; on je načelnik, on nosi odgovornost za sve.

Denunciju općinsku na Drž. Odvjetništvo potpisali su **Paško Čikara** i Vice Županović opć. prisjednici.

Zaklela se zemlja raju, da se svake tajne znaju. Mi ćemo se na ovu stvar još osvrnuti, da upozorimo nadležnu vlast o sigurnosti gradjana pred „*crnim kabinetom*“.

*

Radnici društva „Sufida“ prestali su štrajkovati. Nagodili su se sa upravom društva, koja im je, kako čujemo, povisila nadnicu za 30 novčića svakome. Drago nam je da je ovako spor svršio i da je bilo udovoljeno pravednom zahtjevu radnika. I radnik je stvor božji!

*

Nekidan naš Šibenčanin Pave Bujas spasio je u Zlarinu sinčića Mate Kandijaša. Mali je bio upao u more te da ne bilo tu P. Bujasa, bio bi se sigurno utopio. Evala mu!

*

Na prikaz smo primili dvije svezke „*Priče i basne*“ od Ad. Makale. Pisane su za hrv. mladež, veoma lijepo, lijepim i lakim otilom i pjesničkom poletnom maštom. Mi ćemo se na njih osvrnuti pobliže, a medjutim preporučujemo ih roditeljima za djecu. Cijena im je 60 hel. svakog. Tisak i naklada Ljud. Szeklera, Osjek.

BRZOJAVI.

PRAG, 30/6. Veselje neopisivo. Izletnika imade 200 hiljada. Prag u veselju gori. Ovakova šta malo gdje moguće vidjeti.

PRAG, 1/7. Vježbalo 9.000 muških sokola; ženskih vježbalo 4.500 uz opće udivljenje. Vježbe ispale sjajno. Jutros povorka od 25.000 Sokolova preko cijelog Praga sa velikim brojem Sokola na konju, sa svojim barjacima i glazbama. Povorci nikad kraja. Oduševljenje veliko. Od ganuća i milinja na hiljade plaču. Ovo nije moguće zaboraviti.

Poruke Uredništva.

Gosp. H. N. u Dubr. Pitani broj ćete primiti. Inače svedj šaljemo redovito list

Gg. dopisnicim Skradin, Hvar i mjesto: Drugi put, jer list već bio gotov.

Javljam P. N. Obćinstvu da sam ovih dana otvorio u ovom gradu **uz moj dućan** na — kraju glavne ulice kod kazališta —

KROJAČNICU =

= I SKLADIŠTE ROBE

za muška odijela.

Jamčim za dobre vrsti robe, za elegantan = kroj, kao i za tačnu izradbu =

CIENE UMJERENE =

LUIGJ PALADINO — ŠIBENIK.

Ivan Rude -- ŠIBENIK

Glavna Ulica

Veliki izbor ilustrovanih razglednica
Papirnica, Pisarnički predmeti
Školske knjige
Igračke, galanterijske sitničarije, predmeti iz terakote
i kineskog srebra, Parfumerija i' d. itd.

Nikola Bomman - Šibenik

Limarska radnja. Prodaja kuhinskog posudja. Kupaonice od zinka svake veličine. Svjetionici na aceten za ribare. Velika zaliha električnih aparata, Postavlja telefone, električna zvonca i munjovode. Preuzimlje izradbe natpisa iz drveta i majolike svake veličine i boje. Prodaja slatkog ugljena.

NAGRADJENI FOTOGRAFSKI ATELIER

Gresta Anelli

ŠIBENIK

Izvršuje radnje svake vrste i svake veličine: povećanja reprodukcije umanjeanja, krajeve, skupove (grupe) i platinotipije.

Fotografava po želji privatnika i u stanu.

Njegov atelier providjen je najnovijim fotografskim spravama, čime se jamči savršen i trajni snimak.

Nagrađen na izložbi u Milanu 1906.

G. B. Barbarić - Šibenik

akademički slikar i decorateur

PREUZIMLJE RAZNOVRSTNO SLIKANJE, KAO: SOBĀ, CRKAVA, DVORANĀ I DRUGIH PROSTORIJA.

IZRADJUJE RAZNA SLIKANJA NA ULJE

ODLIKUJE SE KAO MASTILAC (Verniciatore) TE IZRADJUJE OSOBITOM VJEŠTINOM PRIVIDNO DRVO I MRAMOR

CIENE UMJERENE

PRVA TVORNICA LEDA U ŠIBENIKU POMOĆU ELEKTRIČNE SNAGE.

Led prve vrste tvrd kristaliziran i trajan. Puntigamsko pivo iz prve tvornice piva u GRACU

Glavno skladište piva uzorno uređeno u ledu

Vlastiti proizvod šifonâ i pasaretâ svake vrste

Stüpe za sukno pomoću električne snage. Najljepše uređene i dugom radjom prokušane

Mnogo se preporučuje
PAŠKO RORA - Šibenik

HOTEL KRKA - ŠIBENIK

Gostiona prvog reda. — Blizu morske obale i pristaništa. — Spavaće sobe sa pukuštvom u modernom stilu. — Tople i hladne kupelji sa douche

** RESTAURANT SA KUHINJOM PO DOMAĆU **

Cijene umjerene

U velikoj odijeljenoj dvorani preuzimlje svaku službu kao za ručke, dinere, vjenčanja i t. d. sa bogatim jestvenikom

VELIKA TERASA POGLEDOM NA MORE

Vlastnik: FRANE ORLJENKO

Naslov - brzojava: **HOTEL KRKA - Šibenik.**

SINGER

ŠIVAČI STROJEVI

za sve moguće svrhe,

ne samo za industrialnu uporabu, već i za svako šivo u kućnoj ekonomiji, mogu se dobivati jedino kod nas

Treba paziti da se strojevi dobave samo iz naših dućana.

Svi se naši dućani razpoznaju po ovome znaku

SINGER i Dr. Anon. Druž. u šivačim strojevima. Sklad. i predstavnik u Šibeniku **Karlo Bamberger**, Glav. ul.